

DE LAATSTE WACHTER

DE LAATSTE WACHTER

Boek Een van De Wachterscyclus

J.G. Voorter

J.G. Voorter

ISBN: 9789403913483

Omslagontwerp: J.G. Voorter

Copyright © 2026 J.G. Voorter

Dit is een werk van fictie. Namen, personages, plaatsen en gebeurtenissen zijn ofwel voortgekomen uit de verbeelding van de auteur, ofwel fictief gebruikt. Elke gelijkenis met werkelijke gebeurtenissen, locaties of personen, levend of overleden, berust op puur toeval.

Eerste druk, 2026

HOOFDSTUK EEN

De Scheur in de Steen

De storm had de Zandvlakten kaalgeschraapt tot iets wat bijna eerlijk aanvoelde. Drie dagen regen hadden de graslaag van de heuvelrug gestroopt en de oude rivierbeddingen achtergelaten, donkere naden van modder en blootgelegde wortels die wegkronkelden naar een horizon waar geen enkele kaart in de Gildezaal het op dit moment mee eens was, en Mirena Ash had niet opgehouden met glimlachen sinds ze het vanuit de opmeetwagen had gezien.

“Jij bent het enige levende mens dat dát mooi zou noemen,” zei Bellamy, gebogen onder een geoliede doek naast haar, terwijl hij aan een veldfles nipte die naar sterke meningen rook. Hij had zijn kraag opgezet tegen een wind die een uur geleden was gestopt met regenen en er nog niet toe had besloten daarmee ook op te houden onaangenaam te zijn, en hij bekeek de verwoeste heuvelrug met de specifieke wrok van een man die er tegen de avond elke voetstap van zou moeten belopen.

“Ik zei niet mooi. Ik zei eerlijk.” Ze had haar meetketting over één schouder en het oude peilglas van haar vader — het enige dat ze nog van hem had, het messing zacht en donker geworden aan de randen door zes jaar van haar eigen handen — tegen haar oog gedrukt, en liep de heuvelrug af in zorgvuldige graden terwijl de wagon onder haar schommelde. “Elke storm tekent dit hele stuk opnieuw. De helft van de kaarten in de Gildezaal klopt al

niet meer, en die zijn nog maar achttien maanden oud. Dat is niet mooi. Dat is werk.”

“Alles is werk voor jou. Ik heb je nog nooit iets mooi horen noemen zonder dat er ook een kolom cijfers bij hoorde.”

“De cijfers zijn het mooie deel.” Ze zei het luchtig, de oude grap gladgesleten tussen hen na drie seizoenen gedeelde wagens en erger weer, maar er zat een korrel echte overtuiging in die ze nooit helemaal had weten uit te leggen aan hem, of aan wie dan ook in de Gildezaal die cartografie zag als een vak voor mensen die niets interessanter konden.

Bellamy gromde, wat bij hem gold als instemming, en ging verder met klagen over zijn laarzen, een onderwerp met genoeg materiaal om de resterende twee uur naar het kamp te vullen. Mirena liet het geluid ervan langs zich heen spoelen zonder echt te luisteren, zoals ze in de loop der jaren had geleerd met de meeste klachten van Bellamy te doen, en hield het peilglas tegen haar oog, terwijl ze de brokkelende rand van de Vlakten geleidelijk aan haar geheugen toevertrouwde.

Ze hadden de avond ervoor gehalteerd in Greyford, de laatste echte pleisterplaats voordat de weg helemaal ophield en het ware grensland begon, een kluitje grijze stenen gebouwen defensief samengeklonterd rond een put die, volgens de herbergierster, dat seizoen al twee keer vreemd had gestroomd — troebel voor een dag, dan weer helder, zonder enige verklaring die de plaatselijke putgravers hadden kunnen bieden. De herbergierster, een brede, verweerde vrouw genaamd Ostra die overduidelijk genoeg opmeetteams door haar gelagkamer had zien trekken om over hen allemaal een mening te hebben, had Mirena de avond ervoor bij het vuur klemgezet met de

specifieke urgentie van iemand die op een gevangen publiek had zitten wachten.

“Jullie Gildemensen tekenen altijd de wegen en de rivieren,” had Ostra gezegd, Mirena's kop bijvullend zonder dat het gevraagd was, “maar jullie schrijven nooit het gevoel van een plek op, en hierbuiten is het gevoel de helft van wat ertoe doet. Mijn grootvader zei altijd dat de Vlakten dingen onthouden die de rest van de wereld met opzet is vergeten. Ik hield dat altijd voor het bijgeloof van een oude man. De laatste tijd weet ik het zo net niet meer.” Ze had geknikt naar het gesloten raam, naar de donkere vorm van het grensland erachter. “Schapen verdwenen zonder een spoor van bloed of wolf. Een herdersjongen die zweert dat hij zingen hoorde voorbij de oude grafstenen, al woont daar al generaties geen ziel meer. Kleine dingen. Waarschijnlijk niks. Maar je vroeg me wat ik wist, en dat is wat ik weet, voor wat het waard is voor een Gildeboek.”

Mirena had haar bedankt en niets ervan opgeschreven, zichzelf destijds voorhoudend dat ongeverifieerde plaatselijke geruchten geen plaats hadden in een formeel opmeetverslag, en had er niet meer aan gedacht tot de scheur in de stenen plaat haar, nogal bitter, deed wensen dat ze het verhaal op zijn minst iets zorgvuldiger in haar geheugen had bewaard.

Ze zat al zes jaar bij het opmeetteam van het Cartografengilde, sinds Isolde Pren haar uit het weeshuisregister van Calderhythe had gehaald met niets meer dan één blik op haar rustige handen en een enkele vraag — kun jij een lijn recht houden, meisje, zelfs als je bang bent — en Mirena, die die dag doodsbang was en het jaar daarvoor ook al, had ja gezegd voordat ze begreep waarmee ze instemde. Ze was elf. Ze herinnerde zich bijna niets anders van die winter dan de kou van de registervloer en het specifieke, ongehaaste geduld in Isoldes stem, alsof

het antwoord op die vraag meer betekende dan al het andere wat haar dat jaar werd gevraagd — wat, zo bleek later, ook zo was. Het was sindsdien de waarheid van heel haar leven gebleken. Houd de lijn recht. Zorg dat de hoek klopt. Vertrouw de cijfers, niet het gevoel, want gevoelens logen en cijfers, meestal, niet.

De Zandvlakten waren grensland, op papier opgeëist door drie koninkrijken en in de praktijk door geen enkele werkelijk bestuurd, en precies daarom stuurde het Gilde er elke paar jaar, tegen aanzienlijke kosten en nog grotere ongemakken, een opmeetteam heen — niemand anders hield de kaarten eerlijk, en oneerlijke kaarten veroorzaakten sneller oorlogen dan oneerlijke koningen. Mirena had Isolde dat door de jaren heen zo vaak horen zeggen dat het was opgehouden als een les te klinken en meer op een gebed was gaan lijken, het soort zin dat iemand herhaalt niet omdat hij eraan herinnerd moet worden, maar omdat het uitspreken ervan een oudere, ergere mogelijkheid op afstand houdt.

Mirena hield van het werk om eenvoudiger redenen dan koninkrijkspolitiek. Hier buiten, drie dagen van de dichtstbijzijnde stad groot genoeg om een echte naam te hebben, loog het land niet tegen haar. Het glimlachte niet naar haar in de gangen van de Gildezaal om vervolgens, zodra haar rug gekeerd was, te fluisteren over het meisje zonder familienaam die iets waard was, de wees op wie Pren om onduidelijke redenen was gesteld. De Vlakten waren gewoon wat ze waren — stormgeteisterd, humeurig, onverschillig tegenover haar — en haar enige taak hier was op te schrijven wat ze vond, correct. Daarin school een rust die ze nergens had gevonden waar daken en andere mensen bij hoorden.

Het richtglas had een kleine gewoonte waar ze nooit iemand over had verteld, zelfs Bellamy niet, die drie

seizoenen wagens en weer met haar had gedeeld en het nog altijd niet wist: ze maakte het elke avond schoon, of het nu nodig was of niet, een langzaam, ongehaast ritueel met een lapje zacht leer dat niets te maken had met de werkelijke nauwkeurigheid van het instrument en alles met het bijzondere, persoonlijke plezier van iets aanraken dat haar vader ooit met dezelfde zorg had aangeraakt. Ze had precies vier herinneringen aan hem die ze als waar vertrouwde in plaats van simpelweg verzonnen om het gat te vullen, en het glas zat verweven in twee daarvan — zijn handen die zich om haar kleine handjes sloten om haar te laten zien hoe ze het stil moest houden, en de laatste keer dat ze het had gezien voordat het alleen van haar werd, liggend op zijn bureau naast een onafgemaakte brief die ze nooit had mogen lezen. Ze wist die avond op de richel, met de storm net geluwd en het kampvuur van de ploeg nog niet aangestoken, niet dat ze de komende weken precies zou leren waarom die brief voor haar verborgen was gehouden, en precies hoezeer het rustige, zorgvuldige leven van haar vader was opgebouwd op dezelfde manier waarop zij nu zijn glas schoonmaakte: methodisch, in stilte, en om redenen die niets te maken hadden met de gewone verklaring die ieder toeschouwer zou hebben aangenomen.

Ze sloegen voor schemering kamp op in de luwte van een lage heuvel, drie tenten en een pikketlijn voor de paarden en een vuur dat nooit helemaal opgewassen was tegen de wind, en Mirena besteedde het laatste uur licht aan wat ze altijd deed op de eerste avond van een nieuw traject: alleen de omtrek aflopen met haar lei en haar ketting, de vorm van het land in haar handen krijgen voordat ze het aan papier durfde toe te vertrouwen.

Er was deze reis een vierde lid bij het team, op het laatste moment toegevoegd op uitdrukkelijk bevel van Isolde, tot groot ongenoegen van Bellamy over de kosten —

een brede, ongehaaste vrouw genaamd Priska Fenn, die kookte voor geld en wonden hechtte voor datzelfde geld wanneer de eerste vaardigheid de noodzaak van de tweede niet had weten te voorkomen, en die het grootste deel van de rit ernaartoe had besteed aan iedereen die het horen wilde te vertellen dat ze deze opdracht alleen had aangenomen omdat de twee dichters bij huis waren afgesprongen, en dat ze absoluut voor elk ongemak betaald wilde worden dat de Vlakten haar ongetwijfeld gingen bezorgen. Ze had het vuur brandend voordat de tenten goed en wel stonden, wat op zichzelf al een stille vorm van bekwaamheid was, en ze betrapte Mirena erop dat die met haar peilglas nog in de hand naar de heuvelrug staarde. “Jij bent het kaartenmeisje. Prens kaartenmeisje.”

“Ik heb ook een naam.”

“Iedereen heeft een naam. Niet iedereen is de reden dat drie koninkrijken een half oog op dit stuk niks houden.” Priska roerde in de pot, onaangedaan, het soort onaangedaanheid dat komt van iemand die harder dingen tegen gevaarlijker mensen heeft gezegd en het overleefd heeft om er nog een maaltijd voor te koken. “Je weet dat de grensheren elk jaar bij de Kroon smeken om de Vlakten officieel te mogen bezetten, en elk jaar zegt de Kroon nee, want de dag dat één koninkrijk hier een vlag plant, beginnen de andere twee messen te slijpen. Jullie Gilde is de enige reden dat er een versie van dit land bestaat waar iedereen het over eens is dat die neutraal is. Maakt je niet populair bij de heren die liever anders zouden zien.” Ze knikte naar de donker wordende heuvelrug voorbij Mirena's schouder. “Dat is de eerlijke reden dat ze jullie hier om de paar jaar met een gewapend escorte heen sturen in plaats van gewoon de oude kaarten te vertrouwen. Niet de stormen. De stormen zijn gewoon het excuus waar iedereen zich comfortabel bij voelt.”

Priska bestudeerde haar nog een moment over de pot, iets afwegends in de blik dat niets met koken te maken had. “Jij hebt de blik van iemand die al heeft besloten dat ze vannacht niet goed zal slapen, en we hebben het kamp nog niet eens fatsoenlijk opgezet. De storm is in je botten gekropen, of iets anders. Wat is het?”

“Ik weet het nog niet. Misschien allebei.” Mirena merkte, enigszins tot haar eigen verrassing, dat ze eerlijk antwoordde in plaats van af te leiden zoals ze meestal deed bij vreemden. “De Vlakten voelen anders aan deze reis. Ik kan er geen getal op plakken, wat me meer stoort dan ik zou willen toegeven. Ik vertrouw op getallen. Ik vertrouw gevoelens veel minder.”

“Gevoelens krijgen een slechte reputatie van mensen die ze nooit hebben moeten vertrouwen voor iets dat er echt toe deed.” Priska proefde de stoofpot, voegde een snuifje toe uit een klein doekje aan haar riem, proefde opnieuw. “Ik heb voor elf ploegen gekookt in vijftien jaar, meisje. Ik heb geleerd een gevoel te lezen net zoals jij je instrumenten leest. Wanneer de haren in mijn nek iets zeggen, heb ik geleerd het niet tegen te spreken alleen omdat er geen getal aan vastzit.” Ze wierp Mirena een blik van opzij toe, openhartig en ongehaast. “Jouw instrumenten vertellen je wat er is. Ze vertellen je niet altijd wat er komt. Een ander soort weten, meer niet. Maakt het ene niet dwaas en het andere wijs.”

“Hoe onderscheid je het dan. Tussen een gevoel dat de moeite waard is om te vertrouwen en gewone zenuwen.”

“Meestal doe je dat niet, niet op het moment zelf. Je handelt gewoon alsof het ertoe doet en zoekt achteraf uit of dat zo was.” Priska veegde haar handen af aan haar schort, en overwoog de vraag met meer ernst dan Mirena had verwacht van een vrouw die de laatste minuten stoofpot had staan kruiden. “Ik verloor een echtgenoot aan een brug

die hem een hele week lang verkeerd voelde voordat hij het uiteindelijk begaf onder een kar die niet eens de zijne was. Hij noemde het tegen drie verschillende mensen en niet één van hen luisterde, hijzelf inbegrepen, want het was niet het soort ding dat een verstandige man twee keer hardop zei.” Ze keek op, iets ouds en ongehaasts op haar verweerde gezicht. “Ik heb er sindsdien een gewoonte van gemaakt het verkeerd-voelende ding minstens één keer hardop te zeggen, of iemand luistert of niet. Kost niets om het te zeggen. Kost aanmerkelijk meer om het niet te doen, sommige dagen.”

“Het spijt me. Van je echtgenoot.”

“Mij ook, meisje, meer jaren later dan je zou denken dat iemand ergens spijt van kan blijven hebben.” Priska keerde terug naar de pot, weer kordaat, het moment van openheid netjes weggeborgen. “Eet je avondeten voordat het koud wordt van het piekeren over mijn dode echtgenoot en jouw stormgevoelens allebei. Wat daar ook op die heuvelrug is, het zal er morgenochtend nog zijn, net zoals het er vanavond ook zal zijn als je er hongerig naar gaat kijken. Je kunt het net zo goed doen op een volle maag.”

Nieuw was het niet precies — Mirena had varianten ervan honderd keer van Isolde gehoord, de droge, zorgvuldige les over eerlijke kaarten en oneerlijke oorlogen — maar het horen ervan uit de mond van een kokkin die duidelijk geen boodschap had aan hoe het overkwam, gaf het een gewicht dat de les in de warme, vertrouwde kamers van de Gildezaal nooit had gedragen. Ze dacht daarover na, het omdraaiend in haar hoofd, terwijl ze het vuur achter zich liet en alleen de helling op ging met haar lei en haar ketting, het laatste daglicht grijs en dun wordend boven de heuvelrug, en ze dacht er nog steeds over na, in feite, toen de grond ophield het eens te zijn met welke kaart ze ook maar ooit had vertrouwd.

Ze dacht, terwijl ze het laatste stuk alleen liep, aan het seizoen twee jaar terug toen een andere opmeting bijna in een ramp was geëindigd — een plotselinge overstroming door de Verrow-laaglanden die de helft van hun uitrusting had meegenomen en bijna Bellamy zelf, gegrepen terwijl hij een oversteek doorwaadde waarvan hij had gezworen dat die ondiep genoeg was. Zij was degene geweest die hem vond, vastklampend aan een afgebroken boomwortel terwijl het water hard aan zijn laarzen trok, en ze was zonder een moment aarzeling achter hem aan het water in gegaan, zonder stil te staan bij de vraag of haar eigen gewicht en de stroming samen de redding waarschijnlijker of onwaarschijnlijker maakten. Isolde was wekenlang woedend op haar geweest, op die specifieke, stille, beheerste manier die Mirena veel meer angst aanjoeg dan schreeuwen ooit had gedaan — niet omdat ze hem had gered, verduidelijkte ze uiteindelijk, maar om de kalme, rekenkundeloze manier waarop Mirena de beslissing achteraf beschreef, alsof het riskeren van haar eigen leven simpelweg de voor de hand liggende volgende regel in een opmeetverslag was geweest in plaats van iets dat haar op zijn minst een moment van angst had moeten kosten.

“Je mag jezelf niet zo verkwisten,” had Isolde tegen haar gezegd, die avond in de krappe Gildetent die als hun ziekenboeg had gediend, terwijl ze Mirena's beide handen hard genoeg vastgreep dat het pijn deed. “Niet voor Bellamy, niet voor wie dan ook, niet zonder op zijn minst eerst te aarzelen. Aarzelen is geen lafheid, Mirena. Het is het ding dat je toestaat een keuze te maken in plaats van simpelweg een reflex uit te voeren.” Het was, zou Mirena pas veel later begrijpen, het dichtst dat Isolde ooit was gekomen bij haar waarschuwen, indirect en zonder ooit de echte reden te noemen, voor precies het soort instinct dat door haar bloed liep — het instinct om zichzelf volledig te

verkwisten, zonder eerst de prijs te meten, zodra iemand anders' leven dat vereiste.

Bellamy had de overstroming zelf nooit meer met zoveel woorden ter sprake gebracht, maar had haar stilletjes, zonder plichtplegingen, de handvol overstekingstrucs beginnen bij te brengen die zijn eigen vader hem had geleerd, op avonden dat de rest van het team al sliep en de twee van hen bij een laag vuur zaten — hoe je de werkelijke diepte van een stroming kon aflezen aan de manier waarop die brak rond een ondergedompelde steen, hoe je een oversteek niet naar breedte maar naar geluid moest beoordelen. Het was, begreep ze nu, zijn eigen bijzondere manier om dank je wel te zeggen, verpakt in genoeg praktisch nut zodat geen van beiden ooit door het ongemak hoefde te zitten van de woorden zelf hardop uit te spreken. Ze dacht er nu weer aan, drie heuvelruggen van het kamp met de wind die opstak en het licht dat begon te falen, en voelde een kleine, vertrouwde warmte bij die herinnering, een herinnering aan het bijzondere soort loyaliteit dat dit vreemde, humeurige team in zes geduldige jaren tussen hen had opgebouwd — het soort dat zich toonde in kleine aangeleerde vaardigheden en stille, onuitgesproken correcties in plaats van in enig van de gemakkelijke woorden die andere mensen zo vrijelijk leken te wisselen.

Ze herinnerde zich ook, met de bijzondere levendigheid die bepaalde herinneringen behouden ongeacht hoeveel jaren er verstrijken, de exacte ochtend dat Isolde voor het eerst was verschenen in de koude gemeenschappelijke zaal van het weeshuisregister — niet de vraag zelf, die ze sindsdien zo vaak had omgedraaid dat hij glad en bijna onwerkelijk was geworden in haar hoofd, maar de kleinere details eromheen. Het specifieke grijs van het licht door de hoge ramen. De manier waarop de matrone die de leiding had haar eigen kraag nerveus rechtrok voordat ze de

bezoekende Gildearchivaris binnenliet, alsof Isoldes komst een inspectie was in plaats van een eenvoudig boodschap. De manier waarop elk ander kind in die zaal stil en waakzaam werd zodra een goedgekleed vreemde binnenkwam, elk van hen stilletjes berekenend of dit misschien, eindelijk, het bezoek zou zijn dat iets veranderde, en de specifieke, private schaamte die Mirena had gevoeld om dat zo hevig te willen, op haar elfde, nadat ze zichzelf twee jaar lang had voorgehouden dat ze helemaal niets meer wilde.

Isolde had niet naar haar geglimlacht, die eerste ochtend, wat Mirena zelfs toen al waardeerde zonder de woorden te hebben om uit te leggen waarom. Ze was gewoon neergehurkt tot ooghoogte, in een zaal vol volwassenen die meestal tegen wezen spraken zonder de moeite te nemen hen behoorlijk aan te kijken, en had haar vraag gewoon gesteld, alsof het antwoord haar daadwerkelijk iets kon schelen in plaats van een loutere formaliteit te zijn. Mirena had ja gezegd voordat ze de omvang begreep van wat ze toezegde, hetzelfde impulsieve, onbezonnen ja dat de meeste belangrijke beslissingen van haar leven leek te bepalen, en had elk jaar sindsdien slechts ten dele spijt gehad van hoe weinig ze die ochtend eigenlijk wist over wat het ja haar uiteindelijk zou kosten.

Ze was drie heuvelruggen van het kamp verwijderd, alleen, uit eigen keuze, toen ze de scheur vond.

Die liep dwars door een plaat grijze steen aan de voet van de heuvelrug, een schone donkere naad, alsof iets enorms daaronder één keer krachtig had uitgeademd, en de eerste seconden bekeek ze het zoals ze alles onbekends in het veld bekeek — met beleefde, professionele nieuwsgierigheid, al reikend naar haar lei om de positie te noteren ten opzichte van het laatste bekende punt. Ze had het misschien voor stormschade aangezien, nog een

verschoven steen in een landschap vol daarvan na drie dagen regen, ware het niet dat het gras aan weerszijden van de naad was afgestorven in een lijn zo precies dat die eerder met een liniaal getrokken leek dan door iets zo slordigs als de natuur gegroeid. Niet verbrand — dat had ze begrepen, vuur liet zijn eigen eerlijke handtekening na, as en blaren en het specifieke zwart van verkoling, en daar was hier niets van. Niet vertrapt — geen voetafdrukken, geen platgedrukte stengels in een bepaalde richting. Gewoon gestopt, alsof elke grasspriet binnen die lijn op een specifiek, identiek moment simpelweg was opgedragen te stoppen met groeien, en had gehoorzaamd.

Mirena hurkte bij de rand ervan neer, haar ketting vergeten over haar schouder, de lei loshangend en ongebruikt in één hand, en voelde de eerste kleine onwerkelijkheid waar ze later — wekenlang, om precies te zijn, op nachten dat slapen niet wilde lukken — veel tijd zou besteden aan wensen dat ze toen gewoon was weggelopen.

Het was stil. Meer was het aanvankelijk niet; niets dramatischers dan een afwezigheid, en afwezigheden zijn moeilijk op te merken juist omdat er niets in zit om het oog te vangen. Maar de Vlakten waren nooit echt stil, zelfs niet in de dode uren voor zonsopgang — er was altijd wind die door het stormgras kamde, of het tikken en zetten van afkoelend gesteente, of de kleine bedrijvige geluiden van insecten die bezig waren met wat voor zaken insecten ook maar bezighielden in land dat niemand graag genoeg wilde om er behoorlijk over te regeren. Hier, in een ruwe cirkel van misschien tien passen breed, gecentreerd op iets wat ze nog niet kon zien, was dat allemaal simpelweg uit de wereld verdwenen, zoals een ingehouden adem uit een kamer verdwijnt, en ze merkte dat ze doodstil was geworden zonder dat te hebben besloten, luisterend naar

iets wat er niet was en op een of andere manier aanwezig door zijn afwezigheid dan welk werkelijk geluid ook zou zijn geweest.

Ze had terug moeten gaan naar Bellamy. Dat zou ze zichzelf weken later nog voorhouden, omdraaiend zoals ze elk spijt omdraaide, een kleine nutteloze eerlijkheid waar ze niet helemaal los van kon komen, zelfs niet toen ze begreep hoe weinig het zou hebben veranderd. In plaats daarvan — want dat was ook de waarheid over haar, was altijd de waarheid over haar geweest, nieuwsgierigheid die haar verstand inhaalde precies zoals Isolde haar honderd keer in zes gedeelde werkjaren had gewaarschuwd — volgde ze de naad langs de stenen plaat, een glooiing af waarvan ze zich niet herinnerde die te hebben gekozen, tot de grijze steen onder haar laarzen plaatsmaakte voor iets heel anders.

Een vierkante zuil, zwart als natte leisteel, rees op uit de bodem van de kom onder een schuine hoek, half begraven, scheefgezakt alsof de grond zelf op enig moment had geprobeerd hem terug uit te spugen en daar slechts half in was geslaagd. Er had geen mos wortel geschoten, merkte ze op, in het verre, catalogiserende deel van haar geest dat zelfs nu niet helemaal stopte met werken — geen korstmos, geen verwering, niets van de twee eeuwen waarvan ze met koude zekerheid wist dat dit ding hier al had gestaan.

Ze wist wat het was voordat ze zichzelf het woord liet denken. Iedereen in Aldreth wist hoe de Ankerstenen eruitzagen, op diezelfde onnadenkende, tot in het merg bekende manier waarop iedereen wist hoe een galg eruitzag, geleerd uit houtsneden in schoolboeken en de strenge gegraveerde titelpagina's van geschiedenisboeken, en voor de gelukkigen die ver genoeg hadden gereisd om er een te zien, de af en toe omheinde, eerbiedig bewaarde

ruïne op het landgoed van een edelman, bezocht door pelgrims die kleine offergaven achterlieten waarvan niemand precies zeker wist of de Stenen ze wilden. Twaalf van hen, zeiden de oude lessen, opgericht aan het verschrikkelijke eind van de Verscheuringsoorlog, tweehonderd jaar geleden, verspreid over het continent als knopen in een touw om het te beletten verder te rafelen — het Oude Lied stil houdend, generatie na generatie, zodat het nooit meer kon aanrichten wat het ooit had aangericht, in een handvol verschrikkelijke maanden die drie provincies tot glas hadden verbrand en de rest van Aldreth twee eeuwen lang te bang hadden gemaakt om magie zelfs maar vriendelijk ter sprake te brengen.

Deze had een scheur die er precies zo doorheen liep als die ze had gevolgd in de stenen plaat erboven — pols-breed op het breedste punt, donker tot op de bodem, op een manier die haar, absurd genoeg, aan een wond deed denken in plaats van aan een breuk, iets dat had gebloed in plaats van simpelweg gebroken.

Mirena had in haar zes jaar bij het Gilde kaarten getekend van zes koninkrijken en beide vrije kusten. Ze had rivieren gecatalogiseerd die twee keer per decennium van loop veranderden en dorpen die zichzelf herdoopten telkens als een nieuwe heer de plaatselijke zetel innam, had wegen in kaart gebracht die één handelsseizoen bestonden en het volgende verdwenen waren. Ze had nog nooit, niet één keer, reden gehad een Ankersteen na te tekenen, want Ankerstenen bewogen niet, veranderden niet, hoefden nooit opnieuw in kaart gebracht te worden, niet meer dan de zon opnieuw in kaart gebracht hoefde te worden. Ze waren, in een vak volledig gewijd aan een wereld die nooit stilhield, het ene vaste punt waarover iedereen het eens kon zijn. Dat was hun hele bestaansreden. Dat was de

volledige reden waarom twee eeuwen van bange, voorzichtige vrede erbovenop waren gebouwd.

Deze was gebarsten, en het gras eromheen lag dood in een perfecte cirkel, en de stilte drukte tegen haar oren als water, als iets met gewicht en richting eerder dan een loutere afwezigheid van geluid.

Ze stak haar hand uit — later zou ze nooit aan iemand kunnen uitleggen waarom, niet aan Isolde, niet aan wie dan ook, behalve dat haar handen altijd eerder naar dingen reikten dan haar verstand kon bijbenen, dat dit gewoon altijd de vorm van haar was geweest, dezelfde drang die een veel jongere en veel banger wees ooit ja had doen zeggen op de vraag van een vreemde voordat ze de omvang begreep van wat ze aanging — en legde haar handpalm plat tegen de zwarte steen.

Even gebeurde er niets, en ze voelde het begin van een beschaamde opluchting, al bezig met het verstandige, afwijzende verhaal dat ze Bellamy terug in het kamp zou vertellen. En toen, heel zacht, onder de stilte door, gebeurde er toch iets.

HOOFDSTUK TWEE

De Eerste Toon

Het was geen geluid. Mirena zou er later lang mee worstelen het aan iemand te beschrijven, zichzelf inclusief, want elk woord dat ze eraan probeerde te geven maakte het kleiner dan het werkelijk was, sleep het glad tot iets wat hardop gezegd kon worden zonder als het begin van koorts te klinken. Geen geluid, geen stem, niet helemaal een gevoel — één lage toon die helemaal niet via haar oren binnenkwam maar via het merg van haar hand, waar die plat tegen de steen lag, alsof de Anker zelf een polsslag had, traag en enorm, en haar handpalm voor één onmogelijk moment het ritme ervan had gevonden en geëvenaard.

Ze trok haar hand zo snel terug dat ze haar evenwicht verloor en hard in het dode gras belandde, de klap trillend door haar ruggengraat, haar hart zo snel gaand dat het minder als angst voelde dan als een soort herkenning — de specifieke, ontstelde helderheid van iemand die net heeft begrepen dat het verhaal dat ze altijd over de vorm van de wereld heeft geloofd, op een manier die ze nog niet kan benoemen, niet klopt.

De toon stopte niet. Hij vervaagde, zoals een aangeslagen klok vervaagt, geleidelijk zachter wordend in plaats van abrupt af te breken, en nog lang nadat haar handpalm de steen niet meer raakte, voelde ze hem ergens onder haar borstbeen, een draad van geluid zonder bestemming, die zich in zichzelf oprotte en zich nestelde in het donker achter haar ribben alsof hij had besloten te blijven.

“Dat kan niet,” zei ze hardop, tegen de lege kom, in de vlakke, praktische stem die ze bewaarde voor momenten waarop ze doodsbang was en heel graag het tegendeel

wilde uitstralen — dezelfde stem die ze op haar negende had gebruikt tegen een Gildematrone om te beweren dat ze niet huilde, dezelfde stem die ze op haar zestiende tegen zichzelf had gebruikt om te beweren dat het haar niet kon schelen dat geen van de andere leerlingen haar vroeg mee te eten. Het Oude Lied was tweehonderd jaar stil geweest. Zo stil dat de meeste ontwikkelde mensen in Aldreth het inmiddels als weinig meer dan een metafoor beschouwden, een schoolboekschurk om kinderen bang te maken tot goed gedrag, eerder dan een echte kracht die ooit, binnen niemands nog levende herinnering, drie hele provincies had verbrand tot glas in de loop van één verschrikkelijk seizoen. Ankerstenen zoemden niet. Ze hadden niets meer in zich om mee te zoemen — dat was het uitpuittend gedocumenteerde hele punt van hun bouw geweest. Twee eeuwen aan geleerdheid waren het eens over precies één ding, namelijk dat het Lied verdwenen was, ingedamd, beëindigd, en elk schoolkind in zes koninkrijken groeide op met het opzeggen van dat feit als een avondgebed.

Ze dwong zichzelf overeind, haar benen onvast op een manier die niets te maken had met de ongemakkelijke hoek waarin ze was gevallen, en dwong zichzelf te doen wat ze altijd deed wanneer de wereld zonder waarschuwing scheeftrok: het peilglas en de meetketting tevoorschijn halen en van wat er zojuist gebeurd was cijfers maken, kolommen en hoeken en zorgvuldige notaties, want cijfers konden niet in paniek raken, en zolang zij ze vasthield, precies zolang, kon zij dat evenmin.

De scheur in de Steen liep vier el vanaf de voet, uit het midden, breder wordend naar boven toe, op een manier die suggereerde — al dwong ze zichzelf de gedachte te stoppen voor die zich helemaal vormde — dat wat de scheur ook had veroorzaakt, van diep binnen de steen was gekomen in plaats van van buitenaf te hebben toegeslagen. De cirkel

dood gras mat elf passen, ongeveer, de rand zo precies dat ze er een schietlood langs had kunnen leggen. De steen zelf stond elf graden uit het lood, wat interessant was en waarschijnlijk iets betekende waarvoor ze de training nog niet had, en ze schreef het allemaal op in het kleine, precieze handschrift dat Isolde haar in zes geduldige jaren correctie had bijgebracht, en schreef de toon die ze in haar hand had gevoeld en nog altijd, zwak, voelde niet op, want er was geen kolom in een opmeetverslag voor zoiets, en omdat een oud, voorzichtig instinct haar zei dat het in permanente inkt zetten het werkelijker zou maken dan waar ze op dit moment de moed voor had.

Ze zat nog steeds gehurkt over haar lei, op de specifieke manier op haar wang kauwend die ze deed wanneer een reeks metingen weigerde met elkaar te kloppen, toen een stem achter haar zei, laag en volstrekt ongehaast: “Je kunt maar beter voorzichtiger zijn met wat je hier aanraakt.”

Mirena kwam zo snel overeind dat de lei uit haar handen vloog en met een klap voorover in het dode gras landde waar ze bijna medelijden mee had. Een man stond aan de rand van de kom, een silhouet tegen het vlakke grauwe licht van de naderende avond — lang, in een donkere jas tegen de kou, een kruisboog over zijn rug maar niet gespannen, en hij keek haar aan met een uitdrukking die ze op die afstand niet helemaal kon lezen en waarvan ze, zelfs zo, de vorm niet vertrouwde.

“Dit is een opmeting van het Gilde,” zei ze, wat waar was, en tegelijk volstrekt geen antwoord op wat hij eigenlijk had geïmpliceerd, en legde haar hand instinctief op de riem van haar meetketting alsof twee meter messing schakels haar ook maar enig nut zouden bieden als wapen tegen een man met een kruisboog.

“Ik weet van wie de opmeting is. Ik ben eraan toegevoegd.” Hij kwam de helling af zonder haast, zijn

laarzen vonden vaste grip op terrein dat Mirena zelf al twee keer had doen struikelen, en van dichtbij was hij jonger dan zijn stem op afstand had gesuggereerd — misschien dertig, donkerharig, met het soort vaste, catalogiserende waakzaamheid dat er niet uitzag als iets aangeleerd in een klaslokaal of een handelshuis. Hij hield zich zoals ze zich een gespannen boog voorstelde, alle spanning netjes uit het zicht opgevouwen tot het nodig was. “Kade Rovannis. Ingehuurde verkenner, sinds twee dagen, vanuit Calderhythe. Vraag maar aan Bellamy, hij heeft het contract getekend — naar eigen zeggen te dronken om zich dat te herinneren, maar hij heeft het beslist gedaan. Ik heb het papier.”

Dat klonk in elk geval overtuigend genoeg om Bellamy te zijn, die minstens één eerder contract in een vergelijkbaar aangeschoten staat had getekend en daarna een week lang alle kennis van de resulterende geit had ontkend. Mirena liet haar waakzaamheid niet zakken, ze paste alleen de hoek ervan aan. “Je hebt de kruisboog nog niet verklaard.”

“Grensland. Iedereen hier heeft een kruisboog, cartografe, of ze overleven niet lang genoeg om te klagen over degenen die er wel een hebben.” Zijn blik ging langs haar schouder naar de zwarte steen in de kom achter haar, en er verschoof iets in zijn gezicht — geen angst precies, dacht ze, terwijl ze het met dezelfde nauwkeurige aandacht observeerde die ze aan een verschuivende rivierbedding zou geven, maar iets dat dichter bij herkenning lag, de specifieke stilte van een man die een kamer weer betreedt waarvan hij oprecht had gehoopt er nooit meer in te hoeven staan. “Je hebt je hand erop gelegd.”

Het was niet als vraag geformuleerd, en er leek weinig zin in te liegen tegen een man die haar er kennelijk bij had gezien, al kon ze onmogelijk raden vanwaar — ze had geen

voetstappen gehoord, geen beweging gezien op de richel boven de kom, en de stilte hier, begon ze te begrijpen, verzwolg meer dan alleen vogelgezang. “Heel even.”

“En je voelde iets.”

Mirena verstijfde, de zorgvuldige, weloverwogen stilstand van iemand die precies afweegt hoeveel van de waarheid een vreemde met een kruisboog heeft verdiend. “Ik voelde dat de scheur recent was. Meer voelt een cartograaf niet bij gebroken steen. Hoeken. Ouderdom. Schade.”

Kade keek haar lang aan — lang genoeg dat ze zich ongemakkelijk bewust werd van hoe grondig hij keek, haar catalogiserend zoals zij een onbekende kustlijn zou catalogiseren — en wat hij ook aan het afwegen was, hij deed het langzaam, zoals hij de meeste dingen leek te doen. “Goed,” zei hij ten slotte, op de specifieke toon van een man die iets terzijde legt voor later in plaats van het werkelijk te geloven. “Laten we je terugbrengen naar het kamp voor het licht helemaal wegvalt. Deze kom is niet ergens waar ik na donker nog wil staan, en jij ook niet, cartografe.”

Ze bleef een moment langer staan dan verstandig was, nog één laatste keer terugkijkend naar de zwarte steen voordat ze hem de helling op volgde, en zag in het stervende licht iets wat ze eerder niet had opgemerkt — een reeks ondiepe groeven versleten in de bodem van de kom rond de voet van de Steen, te regelmatig om natuurlijke erosie te zijn, te versleten om recent te zijn, samen vormend wat ooit een volledige cirkel moest zijn geweest voordat tijd en weer de helft ervan hadden weggevreten. Paadjes, begreep ze langzaam, haar cartografenverstand er zelfs nu niets aan kon doen. Generaties ervan, versleten door voeten die hier ooit met opzet waren gekomen, keer op keer, om redenen die twee eeuwen zorgvuldige stilte

hard hun best hadden gedaan uit ieders geheugen te wissen behalve dat van de grond zelf.

“Er kwamen hier vroeger mensen,” zei ze, meer tegen zichzelf dan tegen Kade, die al zonder haar de helling op was begonnen. “Met opzet. Regelmatig, te oordelen naar de slijtage. Dit was niet altijd een plek waar mensen bang waren om te staan.”

Kade bleef staan, keek terug naar de versleten groeven waar ze naar wees, en er trok iets over zijn gezicht dat ze begon te herkennen als zijn specifieke manier van beslissen hoeveel waarheid een moment kon dragen. “Hier stond ooit een dorp, voor de Verscheuring. Klein, weggestopt in de vallei voorbij die richel. Het staat op geen enkele kaart gedrukt in de laatste tweehonderd jaar, maar het staat op de oudere, als je weet welke archieven je in de juiste toon moet vragen.” Hij hervatte de klim, en zij volgde, het feit van een heel uitgewist dorp de rest van de wandeling terug in haar hoofd omdraaiend, opgeborgen bij alles wat die avond haar had geleerd over hoeveel van de ware vorm van de wereld simpelweg stilletjes had mogen verdwijnen.

“Wat is er met hen gebeurd,” vroeg ze, een paar passen verderop, niet in staat de gedachte te laten liggen waar hij hem had neergelegd. “De mensen die daar woonden.”

“Hetzelfde dat de meeste dorpen overkwam die binnen het werkelijke bereik van de Verscheuring vielen. Sommigen vluchtten op tijd om het te overleven. De meesten niet.” Zijn stem bleef vlak, maar iets in de stand van zijn schouders vertelde haar dat het antwoord hem meer kostte dan de vlakheid ervan liet blijken. “Ik heb door tientallen zulke plekken gelopen, door de jaren heen. Je leert na een tijdje hun vorm herkennen — een muur die niet helemaal past bij het land eromheen, een tuin die echt verwilderd is in plaats van gewoon overwoekerd, de

specifieke stilte die een plek bewaart wanneer er niemand is overgebleven om die met gewoon geluid te vullen.”

“Dat is een grimmig ding om te hebben leren herkennen.”

“Dat is het. Ik zou de vaardigheid liever niet hebben, de meeste dagen, als ik eerlijk ben. Maar de wereld vraagt je niet welke vaardigheden je liever zou willen voordat ze ze je overhandigt.” Hij keek achterom naar haar, iets bijna zachts in de blik ondanks de woorden. “Jij zult het ook leren herkennen, verwacht ik, hoe langer je hierbuiten bent. Het spijt me daarvoor, bij voorbaat. Het is geen prettig ding om te dragen, zodra je weet hoe je het moet zien.”

“Misschien is weten toch beter dan niet weten. Zelfs het grimmige soort weten.”

“Misschien.” Hij zei het zonder veel overtuiging, het woord van een man die de vraag zelf al vele keren had omgedraaid zonder ooit op een antwoord te landen dat hij volledig vertrouwde. “Vraag het me over een paar weken opnieuw, cartografe. Ik heb het gevoel dat je daar hoe dan ook zelf achter gaat komen, of een van ons het nu vooraf beslist of niet.”

Hij draaide zich om, al de richel boven hen aftastend met dezelfde efficiënte aandacht die hij haar zojuist had gegeven, alsof de kom zelf nog aan het luisteren was, en Mirena viel naast hem in plaats van achter hem, wat hij, merkte ze, zonder commentaar leek te registreren, zoals een man een weersverandering registreert die hij al half had verwacht.

“Je hebt nooit gezegd hoe lang geleden,” zei ze, toen de stilte tussen hen ver genoeg was uitgerekt dat ze haar stem vertrouwde om stabiel te klinken. “Je eerste keer in deze kom.”

“Dat klopt.”

“Is dat een weigering, of heb je de vraag gewoon niet gehoord.”

Er kwam een kort geluid uit hem dat, in een welwillender licht, een lach genoemd had kunnen worden, al bewoog er niets in zijn gezicht om dat te bevestigen. “Tien jaar. Ongeveer, een seizoen meer of minder. Ik was jonger dan jij nu bent, en aanzienlijk bereidwilliger om te geloven wat de mensen me vertelden over waar een steen als die voor diende.” Hij stapte over een omgevallen tak zonder zijn pas te breken, en bood haar er geen hand overheen aan, wat ze meer waardeerde dan ze had verwacht. “Ik ga je vanavond niet de rest van dat verhaal vertellen, cartografe. Niet omdat ik je niet vertrouw. Omdat ik dat specifieke verhaal in tien jaar precies twee keer heb verteld, en het me beide keren iets heeft gekost dat ik niet heb teruggekregen.”

“Dat is ook geen antwoord.”

“Nee,” gaf hij toe. “Dat is het niet.” Maar hij zei het zonder scherp te, bijna gemoedelijk, en er zat iets in de eenvoud van die toegeving — geen toneelspel erin, geen poging de weigering iets anders te laten lijken dan wat het was — dat een deel van de waakzaamheid deed zakken die ze had gedragen sinds hij voor het eerst achter haar had gesproken, aan de rand van de kom. Ze liepen de rest van de weg terug naar de verre gloed van het te kleine kampvuur in een stilte die, tegen de tijd dat de tenten in zicht kwamen, had opgehouden aan te voelen als iets waartegen ze zichzelf moest verdedigen.

Kade bleef één keer staan, zonder waarschuwing, een paar honderd passen voor het vuurlicht, en hurkte om iets in het gras te onderzoeken dat Mirena niet meteen kon zien — een afdruk, besefte ze na een moment, laarsvormig maar vreemd ondiep, alsof wie hem ook had gemaakt aanmerkelijk minder woog dan een gewone volwassen

man, of zich met een ongewone, doelbewuste lichtheid had bewogen. Hij bestudeerde hem lang, zei niets over wat hij had geconcludeerd, en stond weer op met de specifieke zorgvuldige leegte van een man die een observatie opbergt in plaats van hem te delen. “Oud spoor,” zei hij uiteindelijk, toen ze ernaar vroeg. “Ouder dan vanavond, waarschijnlijk. Nog niet de moeite waard om je zorgen over te maken.” Ze liet de ontwijking staan, al merkte ze op, opgeborgen op dezelfde zorgvuldige manier waarop hij zijn eigen conclusie had opgeborgen, dat hij dezelfde lap gras in het uur daarna nog twee keer controleerde zonder het ooit weer te noemen.

Mirena bukte en raapte haar gevallen lei op, veegde dood gras van de gebarsten hoek, en vertelde hem niet — vertelde het niemand, niet die avond, niet gedurende verscheidene avonden daarna — dat de toon in haar borst helemaal niet was weggeëbd. Hij had zich simpelweg genesteld, diep en stil, tot iets dat nu minder als een indringer aanvoelde en meer als een tweede, zachtere hartslag die zijn eigen private maat hield onder de maat die ze altijd had gekend, en dat een klein, verraderlijk hoekje van haar, als ze eerlijk was op de specifieke onverbloemde manier die Isolde haar had geleerd te zijn, niet wilde dat hij wegging.

Ze dacht ook aan Ostra's verhaal bij de pleisterplaats van Greyford, de verdwenen schapen zonder bloed of wolf, de herdersjongen die zwoer dat hij zang had gehoord voorbij de oude grafheuvelstenen, en begreep nu, met een kilte die niets met de nachtlucht te maken had, dat ze niets ervan had opgeschreven, niet omdat het er niet toe deed maar omdat een oud, zelfbeschermend instinct al toen had geweten dat het opschrijven zou betekenen dat ze moest toegeven dat de wereld meer waar, onbekend terrein bevatte dan haar zorgvuldige Gildekolommen ooit hadden

verantwoord. Ze nam zich ergens in diezelfde lange wakkere periode voor de dageraad voor om Ostra de volgende keer dat de opmeetploeg door Greyford kwam nauwkeuriger te ondervragen — in de veronderstelling dat er een volgende keer zou zijn, in de veronderstelling dat de vorm van haar leven nog op enige herkenbare manier leek op degene die routinematige terugkeerbezoeken aan grenspleisterplaatsen tot een redelijk iets om voor te plannen maakte.

Ze lag lang wakker nadat de rest van het kamp stil was geworden, luisterend naar Bellamy's vertrouwde gesnurk door het dunne tentzeil, en draaide de hele vreemde middag in haar hoofd om, stukje voor zorgvuldig stukje, zoals ze een fragment van een onbekende kustlijn zou omdraaien tot de vorm ervan eindelijk klopte. De toon was, besloot ze ergens in de kleine uurtjes, minder een indringer en meer het ontdekken van een extra kamer in een huis waarin ze haar hele leven had gewoond zonder ooit de deur op te merken — verontrustend niet omdat het onwelkom was precies, maar omdat het bestaan ervan betekende dat het huis zelf groter, vreemder en aanzienlijk minder volledig in kaart gebracht was dan ze ooit had toegestaan zichzelf te geloven. Ze dacht aan elke kaart die ze ooit met volledig vertrouwen had getekend, elke grens die ze als definitief had gemarkeerd, en voelde, voor het eerst in zes jaar zorgvuldig werk, de kleine duizelingwekkende sensatie van ontdekken dat haar eigen zekerheid grenzen had die ze nog nooit had hoeven testen.

Ergens na middernacht gaf ze het slapen helemaal op en ging in plaats daarvan bij de tentflap zitten, kijkend naar de donkere vorm van de richel boven de kom, en merkte dat ze deed wat ze altijd deed wanneer een stuk onbekend terrein weigerde in haar hoofd tot rust te komen: ze begon, in gedachten, de opmeetnotatie op te stellen die ze nooit